

SOSYAL BİLGİLER MOZAIĞI

MUSTAFA KEMAL 'İN ÇOCUKLUĞU VE EĞİTİM HAYATI

MURAT CİVAN

1. Mustafa'nın doğduğu Selânik, önemli bir liman şehri olmanın yanında demir yolu ile de Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlanmaktaydı. Bu durum Selanik'in hem Batı ile etkileşimini kolaylaştırmış hem de sosyal ve kültürel yönden gelişmesine zemin hazırlamıştır. Avrupa'da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplardaki fikirler çok uluslu yapıya sahip olan Selânik üzerinden Osmanlı ülkesine yayılıyordu. Bu yönüyle Selânik, Avrupa'daki gelişmelerin yakından takip edildiği ve Batı ülkeleriyle etkileşimin en yoğun yaşandığı şehirlerden biriydi.

Parçadaki bilgilere bakılarak Selanik şehriyle ilgili,

- I. Doğu ile Batı arasında köprü konumundadır.
- II. Farklı milletleri bir arada yaşatmaktadır.
- III. Kültürel hayat çok gelişmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.   B) I ve II.   C) II ve III.   D) I, II ve III.

2. Mustafa okul çağına gelince annesi ile babası arasında görüş ayrılığı belirdi. Geleneklere bağlı olan annesi onun dinî törenle ilâhîlerle Mahalle Mektebine gitmesini istiyordu. Yeniliklere daha açık olan babası ise onun yeni açılan ve modern eğitim yapan Şemsi Efendi İlkokulunda eğitim görmesini arzu ediyordu. Neticede baba olayı diplomatça çözümlendi. Mustafa önce ilâhîlerle, dinî törenle mahalle okuluna başladı, birkaç gün sonra da oradan alınarak Selânik Şemsi Efendi Okuluna başladı. Mahalle mekteplerinin aksine bu okulda yeni öğretim metotları uygulanmakta, kara tahta, tebeşir, silgi, öğretmen masası, okumayı kolaylaştıracak levhalar kullanılmaktaydı.

Buna göre,

- I. Selânik'te eğitim birliğinin olmaması Mustafa'nın gideceği okulun belirlenmesinde kararsızlığa neden olmuştur.
- II. Mustafa'nın babası okul tercihi konusunda eşini kırmadan sorunu çözmüştür.
- III. Şemsi Efendi Okulu, Mahalle Mektebine göre çağdaş öğretim araç ve gereçlerini kullanmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılır?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

3. Aşağıda Mustafa Kemal'i etkileyen bazı yazarlar ve etkiledikleri fikirler verilmiştir.

Ziya Gökalp	Milliyetçilik
Namık Kemal	Vatanseverlik
Mehmet Emin Yurdakul	Milliyetçilik
Tevfik Fikret	İnkılapçılık
J.J. Rousseau	Yurttaşlık Bilinci
Montesquieu	Cumhuriyetçilik
Voltaire	Bilimsellik, Akılcılık

Bu bilgilere bakılarak Mustafa Kemal ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Voltaire sayesinde Millî Mücadele hareketini organize etmiştir.
- B) Ülkenin modernleşmesi konusunda Tevfik Fikret'in etkisinde kalmıştır.
- C) Türkçülük düşüncesinin oluşmasında Ziya Gökalp'in katkıları olmuştur.
- D) Demokratikleşme konularında yabancı yazarların etkisinde kalmıştır.

4. Mustafa Kemal'in yetiştiği aile ortamı, küçük yaşta babasız kalması, annesi ve kız kardeşi ile yaşadığı güçlükler Mustafa Kemal'in iyi bir asker ve devlet adamı olarak yetişmesinde son derece etkili olmuştur. Karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesi, küçük yaşta geleceği ile ilgili kararlar alması ve aldığı kararların arkasında durması yine çocukluk yıllarından miras kalan özelliklerinden bazılarıdır.

Bu bilgilere göre Mustafa Kemal'in;

- I. kararlı,
- II. mücadeleci,
- III. teşkilatçı,
- IV. ileri görüşlü

kişilik özelliklerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

- A) I ve II.   B) II ve III.   D) I, II ve III.   D) II, III ve IV.

5. Mustafa Kemal'in yetiştiği aile ortamı, küçük yaşta babasız kalması, annesi ve kız kardeşi ile yaşadığı güçlükler Mustafa Kemal'in iyi bir asker ve devlet adamı olarak yetişmesinde son derece etkili olmuştur. Karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesi, küçük yaşta geleceği ile ilgili kararlar alması ve aldığı kararların arkasında durması yine çocukluk yıllarından miras kalan özelliklerinden bazılarıdır.

Bu bilgilere göre Mustafa Kemal'in;

- I. kararlı,
- II. mücadeleci,
- III. teşkilatçı,
- IV. ileri görüşlü

kişilik özelliklerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

- A) I ve II.   B) II ve III.   D) I, II ve III.   D) II, III ve IV.

6. Mustafa Kemal'in ailesi onun eğitime büyük önem vermişti. Okul çağına geldiğinde eğitime hangi okulda başlayacağı anne ve babası arasında küçük bir fikir ayrılığına yol açtı. Annesi eğitime geleneksel eğitim veren mahalle mektebinde, babası ise yeni açılan ve eğitimde yeni yöntemler uygulanan bir okulda başlamasını istiyordu. Sonuçta ikisinin de istediği oldu. Önce annesinin isteğiyle Hafız Mehmet Efendi Mahalle Mektebine başladı, kısa süre sonra ise Şemsi Efendi Okuluna geçerek babasının isteği doğrultusunda yeni yöntemlerle eğitim gördü.

Buna göre Mustafa Kemal'in okula başlama durumuyla ilgili anne ve babasının görüşlerine bakıldığında annesiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Gelenekçi bir yapıdadır.
B) Yeniliklerin uygulanması taraftarıdır.
C) Modern eğitim yöntemlerinin uygulanmasını istemektedir.
D) Batı kültürünün uygulanması taraftarıdır.

7. Mustafa Kemal sadece bir olayın, bir düşünürün veya bir akımın peşinden sürüklenmemiş, değişik düşünce ve gelişmelerden kendine özgü sonuçlar çıkarmıştır. Çok kitap okumuş ve bunları eleştirel gözle değerlendirmiştir. Değişik kaynaklardan beslenen ve yaşamı boyunca geliştirdiği düşünce yapısının esin kaynağı ise her zaman Türk milleti olmuştur.

Buna göre Mustafa Kemal ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yaptıklarıyla sürekli gelişim çabası içerisinde olmuştur.
B) Yararlandığı kaynaklarda her zaman kendisini ön plana çıkartmıştır.
C) Okuduğu kaynaklardan çok çabuk etkilenebilme özelliğine sahiptir.
D) Gerçekleri araştırmadan olduğu gibi kabullenen bir yapıdadır.

8. "Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufkı görmesi yetmez. Muhakkak ufkun ötesini de görmesi ve bilmesi gereklidir."

Mustafa Kemal'in bu sözünden aşağıdaki kişilik özelliklerinin hangisine ulaşılabilir?

- A) İleri görüşlülüğü
B) Vatanseverliği
C) Liderliği
D) Çok cepheliliği

9. Mustafa Kemal'in öğrenim gördüğü bazı okullar aşağıda verilmiştir.

- Selânik Askerî Rüştiyesi
- Manastır Askerî İdadisi
- İstanbul Harp Okulu

Buna göre verilen okullara bakılarak Mustafa Kemal ile ilgili;

- I. Farklı şehirlerde öğrenim görmüştür.
II. Eğitime ara vermiştir.
III. Manastır'dayken daha başarılı olmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.
B) I ve II.
C) II ve III.
D) I, II ve III.

10. "Manastır Askerî İdadisinde (lise) Fransızcada geri idim. Öğretmen benimle çok ilgilenmiyor sadece bana uyarılarda bulunuyordu. Bu uyarılar çok gücümme gitti. İlk ev izni zamanında çözüm aradım. İki, üç ay gizlice Frerler Okulu'nun özel sınıfına gittim. Böylece okuldakinden daha fazla Fransızca öğrendim..."

Mustafa Kemal'in verilen anısına bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Başarısızlıklarına karşı mücadeleyi elden bırakmamıştır.
B) Yapamadığı durumlarda boş vermişlik duygusuyla hareket etmiştir.
C) Yabancıların etkisi altına girmemek için çaba harcamıştır.
D) Gizli görevlerle hayatını şekillendirmiştir.

11. Osmanlı Devleti çok uluslu bir yapıya sahipti. Ülke sınırları içinde Türklerle beraber pek çok farklı millet de bulunuyordu. Selânik şehrinde de Türklerle birlikte Rum, Bulgar, Sırp, Yahudi ve Ermeni gibi milletler yaşamaktaydı. Türkler ise bu milletlere göre şehirde çoğunluğu oluşturmuyordu.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kültürel yapı çeşitlidir.
B) Farklı diller konuşulmaktadır.
C) Ülkede din birliği vardır.
D) Türkler, diğer milletlere göre sayıca üstündür.

12. Mustafa Kemal'in okumaya karşı büyük bir ilgisi vardı. Yerli ve yabancı birçok fikir adamını okur ve onların fikirlerini analiz ederdi. Kitapları okurken sayfa kenarlarına notlar alır, kimi zaman kendi fikirlerini de bu notların yanına yazardı. Mustafa Kemal yabancı düşünce adamlarının eserlerinden istifade edebilmek için Fransızca öğrenmişti.

Parçadaki bilgilere göre Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Başkalarının fikirlerine kendi fikrinden daha çok önem vermiştir.
- B) Yalnızca kendi bildiklerini doğru kabul etmiştir.
- C) Yeni fikirler öğrenip kendisini geliştirmek için çaba harcamıştır.
- D) Yabancı yazarların fikirlerine daha fazla değer vermiştir.

13. Mustafa Kemal, İstanbul Harp Okulu'nda ve Harp Akademisinde zekası, yetenekleri ve üstün kişiliği ile kendisini arkadaşlarına ve hocalarına tanıtmış, onların içten sevgi ve saygısını kazanmıştır. Askerlik derslerine büyük ilgisi yanında matematiğe, edebiyata ve güzel söz söylemeye karşı da merakı ve eğilimi vardı. Harp Akademisinde, memleket ve millet davaları ile ilgilenmesi, düşüncelerini cesaretle ifadeden çekinmemesi sebebiyle aydın ve inkılâpçı bir subay olarak tanınmıştır. Harp Akademisinden mezuniyetinin ardından 5 Şubat 1905 tarihinde Suriye bölgesine, Şam'a atanmıştır.

Bu metne göre Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Eğitim hayatındaki başarıları neticesinde çevresinin takdirini kazanmıştır.
- B) Edebiyata ve güzel söz söylemeye merakı iyi bir hatip olmasını sağlamıştır.
- C) Görüşlerini açık sözlülükle dile getiren ve yeniliklere açık bir kişiliğe sahiptir.
- D) İstanbul'da kaldığı süre içerisinde ülke sorunlarıyla yakından ilgilenmiştir.

14. Çocukluğuma ait anımsadığım ilk olay okula başladığım sırada evimizde yaşananlardır. Annem mahalle mektebine, babam ise çağdaş eğitim veren Şemsî Efendi İlkokuluna gitmemi istiyordu. Babam bu meseleyi kırıncı olmadan halletti. Önce dualarla mahalle mektebine başlamamı sonra da Şemsî Efendi İlkokulunda öğrenime devam etmeme karar verdiler.

Mustafa Kemal'in anne ve babasının onun eğitimi konusundaki düşünce farklılıkları yaşamaları;

- I. ailede kararları çocukların verdiği,
- II. demokratik bir aile ortamında yetiştiği,
- III. babasının önemli kararları tek başına aldığı,
- IV. annesinin kararlarda en etkili kişi olduğu

durumlarından hangisine kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I.
- B) Yalnız II.
- C) II ve III.
- D) III ve IV.

15. XX. yüzyıl başlarında meşruti yönetimi tekrar kurmak isteyen Osmanlı aydınları devlet otoritesinin güçlü olmadığı daha rahat hareket edebilecekleri bir yer olan Makedonya ve Selânik bölgesinde örgütlenmişlerdi. Selânik şehrinin bu ortamı içinde Mustafa Kemal; çok genç yaşta farklı kültürleri tanımış, Osmanlı Devleti'nin sorunlarının konuşulup tartışıldığı, yeni fikir ve düşüncelerin olduğu bir ortamda yetişme imkânı bulmuş ve görüşlerini ifade etmiştir.

Verilen bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Makedonya ve Selânik'te Osmanlı gücünü kaybetmeye başlamıştır.
- B) Mustafa Kemal'in yetiştiği ortam fikir ve düşüncelerinin gelişmesini sağlamıştır.
- C) Mustafa Kemal yaşadığı ortamda devletle ilgili fikirlerini özgürce ifade etme imkanı bulmuştur.
- D) Osmanlıdan ilk ayrılan topraklar Selânik ve Makedonya olmuştur.

16. “Annesine haber vermeden Selânik Askerî Rüştiyesi’nin giriş sınavlarına katılmayı başardı. Sınavı çok sıkı çalışmıştı. Girdi, kazandı ve böylece Zübeyde Hanım’ı bir oldubitti ile karşı karşıya bıraktı. Ama yine de okula yazılabilmesi için annesinin imzalı iznini alması gerekiyordu. Mustafa, annesine, babasının doğumunda ona bir kılıç armağan etmiş ve bu kılıcı, beşiğinin başucuna, duvara asmış olduğunu hatırlattı. Bunun tek bir anlamı olabilirdi: Babası, Mustafa’nın bir asker olmasını istemişti. Mustafa bir kahraman tavrı takınarak annesine, ‘Ben asker olarak doğdum.’ dedi, ‘Asker olarak öleceğim.’ Zübeyde Hanım yumuşamaya başlamıştı. Sonunda annesi de ona hakkını helal etti. Böylece Selânik Askerî Rüştiyesi’ne girmiş oldu.”

Lord Kinross’un Atatürk ile ilgili verilen bilgilere bakılarak,

- I. Mustafa, yaşantısına kendisi yön vermek istemiştir.
- II. Mustafa, amacına ulaşmak için kıvrak zekasını kullanmıştır.
- III. Mustafa’nın askerlik mesleğine olan ilgisi arkadaş çevresinden gelmektedir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I.	B) I ve II.
C) II ve III.	D) I, II ve III.

17. Manastır Askerî İdadisi, Mustafa Kemal’in ülke sorunları, vatan ve millet sevgisi, milliyetçilik ve özgürlük gibi düşüncelerinin gelişmesinde önemli bir etken olmuştu. Hayatının ileriki dönemlerinde kader birliği yapacağı ve yakın arkadaşlarından biri olan Ali Fethi (Okyar) de bu okulda okumaktaydı. Yine İttihat ve Terakkinin ünlü hatip ve şairlerinden biri olacak olan Ömer Naci ile bu okulda tanıştı. Ömer Naci, Mustafa Kemal’in hitabet edebiyat sevgisinin ve yazı yazma yeteneğinin gelişmesinde etkin rol oynadı.

Verilen bilgilere bakılarak Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Lise yıllarında ülke sorunları hakkında fikirler üretmiştir.
- II. Okul arkadaşları fikir hayatının gelişmesinde etkili olmuştur.
- III. Lise yıllarında hitabet konusunda çok ünlenmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I.	B) I ve II.
C) II ve III.	D) I, II ve III.

18. Şemsi Efendi tarafından kurulan ve onun adını taşıyan Şemsi Efendi Mektebinin eğitim ve öğretim faaliyetleri, müfredat programları çağdaş bir anlayışla hazırlanmıştı. Öğrenciler sıralarda oturmakta ve derslere aktif olarak katılabilmekteydiler. Eğitim ve öğretim; anlamaya, yorumlamaya ve analiz yapmaya dayanmaktaydı. Ayrıca derslerle ilgili modern araç ve gereçler kullanılmaktaydı. Okul yöneticileri ve öğretmenleri, zekâsını takdir ettikleri Mustafa’nın kendi okullarında okumasından dolayı son derece memnundu.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Şemsi Efendi Mektebinin Mustafa Kemal Atatürk’e sağladığı olumlu katkılardan birisi olamaz?

- A) Yeniliklere açık bir kişilik yapısının oluşması
- B) Askerî dehasının ortaya çıkması
- C) Akılcı ve mantıklı bir kişiliğe sahip olması
- D) Anlama ve yorumlama becerisinin gelişmesi

19. Mustafa Kemal 1922’de verdiği bir röportajda “Ya-kınımızda Binbaşı Kadri Bey isminde bir kişi otu-
ruyordu. Oğlu Ahmet Bey askerî ortaokula devam
ediyor ve okul üniforması giyiyordu. Onu gördükçe
ben de böyle üniforma giymeye hevesleniyordum.
Sonra sokaklarda subaylar görüyordum. Bu aş-
maya ulaşmak için izlenmesi gereken yolun askerî
ortaokula girmek olduğunu anlıyordum. O sırada
annem Selânik’e gelmişti. Askerî ortaokula girmek
istediğimi söyledim. Annem askerlikten çekiniyor
ve bana engel olmaya çalışıyordu. Okula giriş sı-
navını ona sezdirmeden verdim. Böylece bu durum
oldubittiye getirilmiş oldu.” diyordu.

**Verilen bilgilere bakılarak Mustafa Kemal ile il-
gili,**

- I. Çevresinde gördüğü durumlardan etkilenmiştir.
- II. Amacına ulaşmak için kararlı bir yol izlemiştir.
- III. Ailesinin isteklerini kendi isteklerinin önünde
tutmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.
- B) I ve II.
- C) II ve III.
- D) I, II ve III.

20.

Samimi olarak bu memleketin, bu milletin
menfaatine yapılacak bir iş olsun ve ben
onu göz önüne almayayım; bu mümkün
değildir. Yalnız işin gerçekten millete
menfaati olmalı ve teklifin samimi olarak
yapıldığına ben inanmalıyım.

**Bu sözler Atatürk’ün hangi yönünü ortaya
koymaktadır?**

- A) Yöneticiliğini
- B) Bilimselliğini
- C) Millet sevgisini
- D) İleri görüşlülüğünü

ÖĞRENCİ NO		YANITLAR	
1	0 0 0 0 0 0	1	A B C D
2	1 1 1 1 1 1	2	A B C D
3	2 2 2 2 2 2	3	A B C D
4	3 3 3 3 3 3	4	A B C D
5	4 4 4 4 4 4	5	A B C D
6	5 5 5 5 5 5	6	A B C D
7	6 6 6 6 6 6	7	A B C D
8	7 7 7 7 7 7	8	A B C D
9	8 8 8 8 8 8	9	A B C D
10	9 9 9 9 9 9	10	A B C D
		11	A B C D
		12	A B C D
		13	A B C D
		14	A B C D
		15	A B C D
		16	A B C D
		17	A B C D
		18	A B C D
		19	A B C D
		20	A B C D

